ECLI:LV:AT:2019:0402.C29565117.6.L
Lieta Nr. C29565117, SPC-2/2019
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2019.gada 2.aprīlī

Senāts šādā sastāvā:
senators Aigars Strupišs,
senatore Anita Čerņavska,
senators Valerijs Maksimovs

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protestu par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmumu, ar kuru apmierināta maksātnespējīgās SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas procesa administratores Madaras Stūrītes sūdzība un atcelts Maksātnespējas administrācijas 2017.gada 13.novembra lēmums.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016.gada 7.jūnija lēmumu pasludināts SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas process un par maksātnespējas procesa administratori iecelta Madara Stūrīte.

[2] Ar Maksātnespējas administrācijas 2017.gada 13.novembra lēmumu atzīts, ka maksātnespējas procesa administratore Madara Stūrīte SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas procesā, pilnvarojot /pers. F/ veikt administratora pienākumus, vienlaikus pašai selektīvi veicot SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas procesa administrēšanu, ir pārkāpusi Maksātnespējas likuma 26.panta otro daļu.

Veicot pārbaudi, Maksātnespējas administrācija konstatējusi, ka administratore Madara Stūrīte parādnieces maksātnespējas procesā turpinājusi veikt savus pienākumus attiecībā uz kreditoru prasījumu izvērtēšanu, neskatoties uz to, ka atsevišķos periodos ticis pilnvarots administrators /pers. F/, kurš pilnvaru darbības laikā vadījis abas parādnieces kreditoru sapulces, veicis ar parādnieces mantas pārdošanu saistītās darbības, tostarp sagatavojis nekustamā īpašuma pirkuma līgumus un citus dokumentus.

Pārbaudes laikā konstatēts, ka parādnieces maksātnespējas procesā apjomīgāko darbību veikšanai pilnvarots administrators /pers. F/, turpretim administratore Madara Stūrīte turpinājusi veikt pienākumus ierobežotā apjomā – daļēji iesaistījusies parādnieces mantas realizēšanā, nav vadījusi kreditoru sapulces, kurās izskatīti tādi maksātnespējas procesa norisē būtiski jautājumi kā maksātnespējas procesa izmaksu un administratora atlīdzības apstiprināšana, kā arī mantas pārdošanas plāna izpildes termiņa pagarināšana.

Administratore Madara Stūrīte, pieņemot lēmumu turpināt profesionālo darbību periodā, kad būtu iespējams izmantot bērna kopšanas atvaļinājumu, ir atbildīga par pilnvērtīgu savu pienākumu izpildi un bērna aprūpe nav atzīstama par pamatojumu administratora pilnvarojuma tiesību izmantošanai pretēji to mērķim. Likumdevējs nepieļauj iespēju, ka administratora pilnvarošanas institūts tiktu izmantots nelabticīgi, par ko liecina 2009.gada 3.decembra likumprojekta „Maksātnespējas likums" 28.pantā noteiktie administratora pilnvaras ierobežojumi, tostarp aizliegums pilnvarotajam administratoram vadīt kreditoru sapulces.

Maksātnespējas likuma 28.pantā nav noteikti pilnvarā iekļaujamo tiesību un pienākumu ierobežojumi, tomēr nav pieļaujama administratora Maksātnespējas likuma 28.pantā noteikto tiesību izmantošana pretēji to mērķim, kas ir maksātnespējas procesa administratoram, pilnvarojot citu administratoru ar mērķi izvairīties no savu pienākumu izpildes. Maksātnespējas likuma 28.panta pirmajā daļā ietverto maksātnespējas procesa administratora tiesību pilnvarot citu administratoru mērķis ir nodrošināt maksātnespējas procesa administratora tiesības uz atpūtu.

No Maksātnespējas likuma 26.panta otrajā daļā noteiktā administratora pienākuma nodrošināt efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi, kas ietver tādu administratora rīcību, kas nerada nekādas šaubas par administratora objektivitāti un spēju likumīgi vadīt maksātnespējas procesu, secināms, ka nav pieļaujama administratora rīcība, selektīvi veicot normatīvajos aktos noteiktos pienākumus.

[3] Par lēmumu maksātnespējīgās SIA „REMEKS SERVISS" administratore Madara Stūrīte iesniegusi sūdzību, kurā, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 26.panta otro daļu, 28.pantu, 176.panta pirmo daļu un 175.panta piekto daļu, lūgusi to atcelt.

Sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[3.1] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 28.pantu administratore, ievērojot Maksātnespējas likuma 20.pantā noteiktos ierobežojumus, pilnvarojusi maksātnespējas administratoru /pers. F/ veikt administratora pienākumus parādnieces maksātnespējas procesā, nepārsniedzot Maksātnespējas likuma 28.pantā noteikto termiņa ierobežojumu.

[3.2] Maksātnespējas administrācija ir norādījusi, ka iespēja pilnvarot citu administratoru veikt administratora pienākumus ir būtiska gadījumos, kad objektīvu apstākļu dēļ konkrētā maksātnespējas procesa administrators nevar būt klātesošs kādu procesuālu darbību veikšanā, piemēram, administrators izmanto normatīvajos aktos garantētās tiesības uz ikgadējo atvaļinājumu vai atrodas prombūtnē pārejošas darbnespējas dēļ. Šādos gadījumos, liedzot administratoram pilnvarot citu administratoru veikt administratora pienākumus, nepamatoti tiek kavēta efektīva un savlaicīga maksātnespējas procesa norise. Tajā pat laikā atsevišķas tehniskas darbības, kuru veikšanai nav nepieciešamas administratoram piemītošās zināšanas, piemēram dokumentu iesniegšana un saņemšana, nav jāveic administratoram personīgi. Minēto darbību veikšanai administrators ir tiesīgs pilnvarot citas fiziskās personas (sk. *Maksātnespējas administrācijas būtiskāko skaidrojumu un pausto atziņu apkopojums par laika periodu 01.01.2008. – 31.05.2012., Rīgā, 2012., 24., 26.lpp*).

[3.3] Administratorei Madarai Stūrītei ģimenes un veselības apstākļu dēļ nebija iespējams pašai piedalīties kustamās mantas izsolēs, tiesas sēdēs, kreditoru sapulces vadīšanā un arhīva nodošanā. Administratore uzskatīja, ka ir iestājušies tādi apstākļi, lai būtu pieļaujama cita administratora pilnvarošana parādnieces maksātnespējas procesā.

[3.4] Bērna aprūpe nav atzīstama par pamatojumu administratora pilnvarojuma tiesību izmantošanai pretēji to mērķim. Sertifikāta apturēšana grūtniecības un dzemdību periodā ir administratora tiesības, nevis pienākums. Maksātnespējas administrācija, norādot, ka administratorei ir tiesības lūgt apturēt sertifikātu, jo bērna aprūpe nav atzīstama par pamatojumu administratora pilnvarojuma tiesību izmantošanai pretēji to mērķim, ir pārkāpusi Satversmes 91.pantu.

[3.5] Ievērojot to, ka Maksātnespējas likuma 28.pants nesatur nekāda veida noteikumus, kas paredzētu ierobežojumus darbībām, kuru veikšanai ir pieļaujama cita administratora pilnvarošana, administratores darbībā nav saskatāmi normatīvo aktu pārkāpumi. Secinājumi par izvairīšanos no pienākumu izpildes, ir Maksātnespējas administrācijas subjektīvs viedoklis.

[4] Paskaidrojumos par sūdzību Maksātnespējas administrācija norāda, ka lēmums pieņemts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei. Maksātnespējas administrācija vērsa administratores uzmanību uz Maksātnespējas likuma 28.pantā noteiktā pilnvarojuma mērķi, ņemot vērā, ka administratore minēto pilnvarojumu izmantojusi pretēji tā jēgai.

[5] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmumu apmierināta maksātnespējīgās SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas procesa administratores Madaras Stūrītes sūdzība un atcelts Maksātnespējas administrācijas 2017.gada 13.novembra lēmums.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Maksātnespējīgās SIA „REMEKS SERVISS" maksātnespējas procesa administratore Madara Stūrīte pilnvarojusi citu administratoru /pers. F/ veikt administratora pienākumus – 2016.gadā 30 dienas, bet 2017.gadā 5 dienas, t.i., administratore Madara Stūrīte izsniedza pilnvaru maksātnespējas administratoram /pers. F/ laikā no 2016.gada 25.augusta līdz 9.septembrim, no 2016.gada 1.oktobra līdz 20.oktobrim, no 2016.gada 12.decembra līdz 16.decembrim un no 2017.gada 17.jūlija līdz 21.jūlijam. Minētās pilnvaras tika iesniegtas Uzņēmumu reģistrā. Pilnvarojuma apjoms maksātnespējas administratoram /pers. F/ nepārsniedz Maksātnespējas likuma 28.pantā noteikto 60 dienu apjomu viena kalendārā gada ietvaros.

[5.2] Maksātnespējas likuma 28.panta pirmajā daļā nav noteikts, ka šāda pilnvarojuma izdošanas gadījumā maksātnespējas procesa ietvaros tiesas ieceltais administrators zaudētu jebkādas pilnvaras rīkoties. Šāds ierobežojums vai aizliegums Maksātnespējas likumā nav noteikts. Gadījumā, ja fiziska vai juridiska persona izdod pilnvaru, šī persona nezaudē tiesības rīkoties arī pati.

Maksātnespējas likums kā speciālā tiesību norma, kas noteic maksātnespējas procesa norisi, gaitu un administratora tiesības un pienākumus, nenoteic, ka laikā, kad administrators ir pilnvarojis citu administratoru Maksātnespējas likuma 28.pantā noteiktajā kārtībā, pilnīgi visas darbības ir tiesīgs veikt tikai pilnvarotais administrators. Pilnvarojuma izsniegšanas laikā, tiesas ieceltais administrators netiek atcelts.

Tāpat Maksātnespējas likuma 28.pantā nav noteikts ierobežojums attiecībā uz kādām darbībām, kuras nedrīkstētu veikt pilnvarotais administrators. Tādējādi minētā norma piešķir tiesības pilnvarotajam administratoram, taču vienlaikus pilnībā neatņem tiesības tiesas ieceltajam administratoram, kurš izsniedzis pilnvaru, jo to nenosaka Maksātnespējas likums.

[5.3] Pārsūdzētajā lēmumā minētais, ka administratore turpinājusi veikt savus pienākumus ierobežotā apjomā laikā, kad tika pilnvarots maksātnespējas procesa administrators /pers. F/, ir attiecināms uz faktu, ka administratore 2016.gada 30.augustā pieņēma lēmumu par kreditora SIA „UniCredit Leasing" prasījuma atzīšanu un 2016.gada 18.oktobrī pieņēma lēmumus par kreditoru SIA „Katiss", SIA „DLKD" un SIA „LV PRO" prasījuma atzīšanu. Savukārt 2016.gada 26.augusta paziņojumā par kustamas mantas pārdošanu, ko pilnvarojuma ietvaros parakstīja /pers. F/, tika iekļauta norāde arī uz administratores e-pastu.

Nav konstatēts, ka administratores rīcība, atzīstot minēto četru kreditoru prasījumus, būtu nodarījusi kaitējumu kreditoriem. Lēmumi pieņemti kreditoru interesēs, un nav konstatēts, ka kāda trešā persona būtu prettiesiski maldināta par personu, kura veic administratora pienākumus konkrētajā maksātnespējas procesā, un tādējādi viņai tiktu liegta iespēja realizēt savas likumā noteiktās tiesības.

Pilnvarojuma izdošanai bija objektīvi apstākļi – ģimenes un veselības apstākļi, kuru dēļ administratorei pašai fiziski nebija iespējams piedalīties atsevišķās darbībās – kustamās mantas izsolēs, tiesas sēdēs, kreditoru sapulces vadīšanā un arhīva dokumentu nodošanā. Nav konstatēts, ka pilnvarotais maksātnespējas procesa administrators /pers. F/ būtu nodarījis zaudējumus parādnieka un kreditoru kopuma interesēm.

[5.4] Maksātnespējas administrācijas 2017.gada 13.novembra lēmumā izdarītais secinājums, ka maksātnespējas procesa administratore Madara Stūrīte ir pārkāpusi Maksātnespēja likuma 26.panta otro daļu, nav pamatots ar konkrētajā lietā noskaidrotajiem faktiskajiem apstākļiem un administratores rīcībā nav konstatējams Maksātnespējas likuma 28.pantā noteikto normu pārkāpums. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums ir atceļams.

Lēmums kā nepārsūdzams stājies likumīgā spēkā.

[6] Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors iesniedzis protestu par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmumu, kurā, atsaucoties uz būtiskiem procesuālo tiesību nomu pārkāpumiem un materiālo nomu nepareizu piemērošanu, lūdzis lēmumu atcelt un jautājumu nodot jaunai izskatīšanai.

Protests pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Nav pamatots tiesas secinājums, ka Maksātnespējas likuma 28.pants neparedz, ka pilnvarojuma izdošanas gadījumā maksātnespējas procesa ietvaros tiesas ieceltais administrators zaudē jebkādas pilnvaras rīkoties, šāds ierobežojums vai aizliegums nav noteikts Maksātnespējas likumā. Secinājums ir pretējs Maksātnespējas likuma 28.pantā ietvertās normas jēgai un mērķim. Atzīstot par tiesisku administratores rīcību – turpināt pildīt administratora pienākumus laikā, kad administratora pienākumu veikšanai pilnvarots cits administrators, tiesa minēto tiesību normu tulkojusi gramatiski un nepamatoti šauri.

Minētās tiesību normas mērķis ir nodrošināt administratoram tiesības uz atpūtu un attaisnotu prombūtni. Pilnvarojuma tiesība nodrošina maksātnespējas procesā administratora funkciju veikšanas nepārtrauktību administratora prombūtnes laikā ar cita administratora palīdzību. Pilnvarotais administrators atzīstams par tiesas ieceltā administratora aizvietotāju, nevis par administratora palīgu, jo minētās tiesību normas mērķis nav mazināt maksātnespējas procesa administratora ar profesionālo pienākumu izpildi saistīto noslodzi konkrētā maksātnespējas procesā. Turklāt no citām Maksātnespējas likuma normām, kas reglamentē administratora iecelšanu un atcelšanu, izriet, ka Maksātnespējas likumā nav paredzēta situācija, kad parādnieka maksātnespējas procesā vienlaikus administratora pienākumus pilda divi maksātnespējas administratori.

[6.2] Ievērojot Maksātnespējas likuma 28.panta otrajā daļā noteikto un to, ka Maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams un tā ierakstiem ir publiska ticamība, ziņas, kas ierakstītas Maksātnespējas reģistrā par konkrētā maksātnespējas procesā pilnvaroto administratoru, ļauj trešajām personām paļauties, ka tās ir tiesīgas vērsties pie noteiktā kārtībā pilnvarota administratora, lai īstenotu savas tiesības vai pildītu savus pienākumus pret parādnieku. Līdz ar to situācija, kad parādnieka maksātnespējas procesu vienlaikus administrē gan tiesas ieceltais, gan pilnvarotais administrators, trešajām personām var radīt šaubas un neskaidrību par amatpersonu, kura pilda administratora funkcijas konkrētā laikā parādnieka maksātnespējas procesā.

Tādējādi nepamatots ir tiesas secinājums, ka Maksātnespējas procesa likums pieļauj vairāku administratoru līdzdalību viena maksātnespējas procesa ietvaros.

[6.3] Administratore Madara Stūrīte Maksātnespējas likuma 28.panta kārtībā, pilnvarojot maksātnespējas administratoru /pers. F/, nebija tiesīga pilnvaru darbības laikā turpināt pildīt savus pienākumus parādnieces maksātnespējas procesā. Šāda administratores rīcība liek apšaubīt gan viņas spēju patstāvīgi pildīt administratora pienākumu un nodrošināt maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi, gan šāda pilnvarojuma patieso mērķi. Nav loģiska izskaidrojuma, kāpēc administratoram būtu nepieciešams pilnvarot citu maksātnespējas procesa administratoru, ja tas spēj pats pildīt savus pienākumus. Administratorei turpinot veikt savus pienākumus arī pēc tam, kad parādnieces maksātnespējas procesā tika pilnvarots maksātnespējas procesa administrators /pers. F/, kurš turklāt veica būtiskākās maksātnespējas procesā izpildāmās darbības, faktiski konstatējama situācija, kad tiesas ieceltā administratore parādnieces maksātnespējas procesā pilda palīga funkcijas. Šīs darbības ir pretējas Maksātnespējas likumā noteiktajam administratora darbības vispārējam regulējumam un Maksātnespējas likuma 28.pantā ietvertās normas mērķim.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka kaitējuma neesamība pati par sevi neliecina par administratores rīcības tiesiskumu un atbilstību Maksātnespējas likuma normām. Nav pieļaujams, ka maksātnespējas procesa administrators, kreditoru kopuma interešu nodrošināšanai Maksātnespējas likumā paredzētās tiesības izlietotu pretēji to jēgai un mērķim. Tiesa atzinusi par likumīgu administratores rīcību, tomēr vienlaikus vērtējusi šādas rīcības sekas, nonākot pretrunā, un nav devusi vērtējumu administratores rīcībai.

[6.4] Maksātnespējas administrācijas mērķis bija vērst uzmanību uz Maksātnespējas likuma normu pārkāpumu, lai šādus pārkāpumus nepieļautu.

[7] Paskaidrojumus par protestu iesniegusi maksātnespējīgās SIA „REMEKSS SERVISS" administratore Madara Stūrīte, norādot, ka protests nav pamatots.

Papildus argumentiem, kas minēti sūdzībā par Maksātnespējas administrācijas lēmuma atcelšanu, norādīts, ka, ja fiziska vai juridiska persona izdod pilnvaru, šī persona tomēr nezaudē tiesības rīkoties arī pati.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis lēmuma likumību attiecībā uz protestā minētajiem argumentiem, Senāts atzīst, ka lēmums atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[9] Maksātnespējas likuma 28.panta, kas stājās spēkā 2010.gada 1.novembrī, pieņemšanas mērķis ir administratora tiesību uz atpūtu un attaisnotu prombūtni nodrošināšana. Tas dod iespēju nodrošināt maksātnespējas procesa nepārtrauktību un līdz ar to efektivitāti (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017.gada 21.decembra lēmumu lietā Nr. SKC-1770/2017, ECLI:LV:AT:2017:1221.SKC177017.2.L*).

[10] No minētā principa izriet, ka nepamatots ir pirmās instances tiesas secinājums par administratora pilnvarojuma jēgu un mērķi atbilstoši Maksātnespējas likuma 28.pantam. Pirmās instances tiesa uzskata, ka Maksātnespējas likuma 28.panta pirmajā daļā nav noteikts, ka šāda pilnvarojuma izdošanas gadījumā maksātnespējas procesa ietvaros tiesas ieceltais administrators zaudētu jebkādas pilnvaras rīkoties un gadījumā, ja fiziska vai juridiska persona izdod pilnvaru, šī persona nezaudē tiesības rīkoties arī pati. Šāds viedoklis nav pamatots.

Administratora pilnvarojuma gadījumā Maksātnespējas likuma regulējums un Civillikuma vispārējais regulējums par pilnvarojumu ir nošķirami.

Maksātnespējas likums noteic amatpersonas – administratora rīcību, pilnvarojot citu maksātnespējas administratoru veikt administratora pienākumus. Administratora darbībām ir personisks raksturs.

Ievērojot Maksātnespējas likuma 28.pantā ietverto šī regulējuma mērķi un kārtību, kādā pilnvarojums tiek izdots, nav pieļaujama situācija, kad divi administratori reizē darbojas maksātnespējīgas sabiedrības maksātnespējas procesā. Tādēļ pilnvarotais administrators atzīstams par tiesas ieceltā administratora aizvietotāju, nevis par viņa palīgu, un aizvietošana nozīmē to, ka tiesas ieceltā administratora pilnvaras veikt darbības maksātnespējas procesos tiek apturētas uz pilnvarojuma spēka esamības laiku.

[11] Nepamatota ir pirmās instances tiesas atsaukšanās uz administratores rīcību, kas nav radījusi zaudējumus kreditoriem. Zaudējumu esamība vai neesamība nav priekšnoteikums, lai izvērtētu Maksātnespējas likuma 28.panta normas ievērošanu.

[12] Ievērojot iepriekš norādīto, Senāts atzīst, ka Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmums ir atceļams un jautājums nododams jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 485.pantu un 474.panta 2.punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmumu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators	A. Strupišs
Senatore	A. Čerņavska
Senators	V. Maksimovs